

زندها آیندها

ماهنامه تخصصی روندها و آینده ها

سال دوم :: شماره ۷ :: اردیبهشت ۱۴۰۲

روند کلی

طرح های پیدا و پنهان آمریکا برای ایجاد بحران گاز در اروپا و بر هم زدن تعادل بازار در این قاره و جهان به نفع خود

Trends

سناریوهای آینده

نفت و گاز

Scenarios
and Images

نفت روسیه

از طریق هند به صورت ورود از درب پشتی به اروپا وارد می شود

Wildcards
& Weak signs

موسسه مطالعات بین المللی انرژی

محمد صادق جوکار	مدیر مسئول
عزیز علیزاده	سردبیر
محسن مظلوم فارسی باف	ناظر علمی
عباس قیومی	ناظر اجرایی
عباس زراءنژاد، عزیز علیزاده، غلامعلی رحیمی، امیرحسین فاکهی، عقیل براتی	هیات تحریریه
سمیرا مرادی	مدیر داخلی
عباس یعقوبی	ویراستار ادبی
شرکت پژوهش ایده دیبا	طراحی و صفحه آرایی
موسسه مطالعات بین المللی انرژی	ناشر

روند کلی

طرح های پید او پنهان آمریکا برای ایجاد بحران گاز در اروپا و بر هم زدن تعادل بازار در این قاره و جهان به نفع خود

در این بخش روندهایی مورد بحث قرار گرفته اند که ناشی از طرح های بزرگ و پید او پنهان آمریکا برای جهان و اروپا است. این طرح های کلان تنها در حوزه انرژی مطرح نیستند، بلکه در حوزه های سیاسی و ژئوپلیتیکی نیز بسیار مطرح هستند. روندهای ناشی از این طرح های کلان عبارتند از:

بحران انرژی سال ۲۰۲۰ (جنگ روسیه و اوکراین) فرصتی برای آمریکا ایجاد کرد که بازار گاز در اروپا و حتی جهان را ساختاردهی مجدد (البته به نفع تولید کننده های LNG آمریکایی) کند. صادرات LNG آمریکا به اروپا در سال ۲۰۲۲ به ۱۱۷/۴ میلیون متر مکعب رسید که تقریباً ۲/۵ برابر بیشتر از سال قبل (۴۷/۸ میلیون متر مکعب) است.

اروپا اکنون ده برابر بیشتر از یک سال پیش برای پر کردن تأسیسات ذخیره سازی گاز زیرزمینی خود به دلیل تغییر گاز ارزان قیمت روسیه به گاز مایع آمریکایی هزینه می کند.

روند مهاجرت شرکت های اروپایی به آمریکا شدت یافته است. چندین شرکت صادرات محور آلمانی که هنوز در نتیجه بحران ناشی از واشنگتن ورشکست نشده اند، مجبور به ترک آلمان شده اند و فعالیت های خود را به ایالات متحده یا کشورهای دیگر منتقل می کنند که شرایط آرام تر، انرژی ارزان تر و مالیات ها پایین تر است.

آمریکا علاوه بر ساختاردهی مجدد حوزه انرژی، در تلاش برای رسیدن به اهداف ژئوپلیتیکی خود، به طور همزمان هم است. دور نگه داشتن روسیه از آلمان و کشاندن فرانسه و آلمان به جنگ اوکراین و بهبود موقعیت احزاب سبز اروپا نیز از جمله اهداف راهبردی پید او پنهان آمریکا است.

واکنش کشورهای دیگر جهان و کشورهای اروپایی به هژمونی طلبی آمریکا باعث تندتر شدن روند حرکت به سمت جهان چند قطبی شده است.

رویداد مهم و اصلی

حرکت دولت‌های فعلی حاکم بر برخی از کشورهای اروپایی به سمت اجرایی شدن طرح‌های آمریکا

در حالی که مقامات اروپایی و نخبگان سیاسی اروپا تلاش می‌کنند، به ضرر اروپایی‌ها، سازوکاری ایجاد کنند که به اعضای اتحادیه اروپا اجازه می‌دهد حتی عرضه گاز طبیعی مایع روسیه (LNG) را بدون اعمال تحریم‌های اضافی مسدود کنند، بحران گاز اروپا در حال حاضر شروع به تغییر توازن قوا کرده است. آغازگر این تلاش‌ها، همانطور که انتظار می‌رفت، اورسولا فون در لاین و جوزپ بورل هستند که توسط نخبگان سیاسی فعلی لهستان، فنلاند، لیتوانی، استونی و لتونی، که به دلیل تعهد خود به واشنگتن و "روس‌هراسی"، حمایت می‌شوند.^۱

بحران انرژی سال ۲۰۲۲ در نتیجه توزیع مجدد بازار گاز اتحادیه اروپا توسط واشنگتن در سال ۲۰۲۱ به منظور کسب مزیت تجاری به شیوه ای غیر متمدنانه و غیر رقابتی رخ داد. کاخ سفید کارزار تحریمی را علیه روسیه آغاز کرد و مقامات اروپایی را تحت فشار قرار داد و آنها را مجبور کرد که تسلیم زورگویی آمریکا شوند و به ضرر اقتصاد و منافع اروپا از گاز ارزان روسیه به نفع گاز بسیار گرانتر آمریکا امتناع کنند. این اولین باری نیست که کاخ سفید کنترل بازار انرژی را به دست

Research Report

January 25, 2022
Confidential

Distribution: WHCS, ANSA,
Dept. of State, CIA, NSA, DNC

Executive Summary

از این اسناد می‌توان "علاقه ویژه" در چنین اقداماتی را برای ایالات متحده در حفظ اقتصاد و سیستم بانکی آمریکا، در از بین بردن همکاری نه تنها بین آلمان و روسیه، بلکه بین برلین و پاریس، که نزدیکی آنها به عنوان یک توافق شناخته می‌شود، که تهدید بزرگ اقتصادی و سیاسی رقابتی برای ایالات متحده است، مشاهده کرد.^۵ در نتیجه، همانطور که تحلیل کارشناسان رند اشاره می‌کند، تنها راه کاخ سفید

می‌گیرد و شرایط را برای رد بدهی‌های ملی خود فراهم می‌کند. این هدف اولیه همه اقدامات نظامی آمریکا در لیبی، عراق، سوریه و به طور کلی غرب آسیا بوده است. روزنامه سوئدی نایا داگبلادت^۲ با استناد به "اسناد" موسسه آمریکایی رند^۳ در مورد این موضوع، به طرز قانع‌کننده‌ای در مورد اینکه چگونه واشنگتن در حال طرح ریزی یک نقشه شیطنی برای اوکراین و اروپا است، گزارش داد.^۴

1. <https://astutenews.com/04/2023/the-gas-crisis-has-already-begun-to-change-the-balance-of-power-in-europe/>

2. Nya Dagbladet

3. RAND

4. <https://nyadagbladet.se/inrikes/former-prime-minister-of-sweden-rejects-rand-leak-as-falsified-while-being-an-advisor-to-the-organisation/>

5. <https://nyadagbladet.se/utrikes/shocking-document-how-the-us-planned-the-war-and-energy-crisis-in-europe/>

برای خروج از سناریوی کنونی، کشاندن پاریس و برلین به جنگ اوکراین است که به اقتصاد آن‌ها آسیب می‌زند و موقعیت‌های رهبری احزاب سبز اروپا را بهبود می‌دهد.^۶

نقشه‌های بدخواهانه واشنگتن با همکاری فعال مقامات اروپایی (که آشکارا طرفدار ایالات متحده هستند) شروع شد. صادقانه باید گفت، رسیدن به آرامش گسترده در اروپا با توجه به شرایط تضمین شده با قیمت ثابت عرضه گاز از روسیه در طی سالیان متمادی، همراه با اطمینان آنها مبنی بر اینکه در آینده ای نزدیک جریان گاز روسیه به اروپا قطع نخواهد شد، یا یک بحران عمومی ایجاد نخواهد کرد، چندان دشوار نبود. با این وجود، رهبران آلمان و فرانسه، درخواست کاخ سفید برای افزایش مشارکت پاریس و برلین در درگیری در اوکراین را به چالش نکشیدند، و حتی بر خلاف مصالح امنیت ملی خود، سلاح و مهمات به اوکراین ارسال کردند.^۷

در نتیجه، همانطور که روزنامه اشپیگل گزارش داد، آلمان مشتاق است حمایت مالی و نظامی خود از اوکراین را از سه میلیارد یورو فعلی به بیش از ۱۵ میلیارد یورو افزایش دهد و این در حالی است که این کشور از لحاظ اقتصادی خود نیاز به چنین بودجه قابل توجهی دارد.^۸

سوال اصلی اینجاست که با توجه به محدودیت‌های مالی که حتی

ثروتمندترین بخش‌های اروپا با آن روبه‌رو هستند، تا چه زمانی اروپا آماده است برای گاز طبیعی، گران‌تر از بودجه اتحادیه اروپا پردازد؟

به هر حال، اروپا اکنون ده برابر بیشتر از یک سال پیش برای پر کردن تأسیسات ذخیره‌سازی گاز زیرزمینی خود به دلیل تغییر گاز ارزان قیمت روسیه به گاز مایع آمریکایی هزینه می‌کند. این بار مالی فقط در تمام کشورهای اتحادیه اروپا در آینده افزایش خواهد یافت. از آنجایی که ایالات متحده اکنون انحصار عرضه گاز را در اختیار دارد، حتی اگر به معنای کسب بیشترین سود از فروش LNG خود در بازار اروپا باشد، تردیدی نخواهد داشت که جیب‌های خود را به قیمت تمام شده مشتریان اروپایی پر کند. بر اساس تحقیقات شورای مشاوران اقتصادی کاخ سفید، صادرات LNG آمریکا به اروپا در سال ۲۰۲۲ به ۱۱۷٫۴ میلیون متر مکعب رسید که تقریباً ۲/۵ برابر بیشتر از سال قبل (۴۷٫۸ میلیون متر مکعب) است.^۹

و واشنگتن هر کاری که می‌تواند انجام می‌دهد تا با محدود کردن عرضه گاز به اروپا از جانب سایر تامسن‌کنندگان، گسترش صادرات گاز خود به اروپا را تقویت کند.

به گفته رسانه‌های اروپایی، با بدتر شدن مشکل انرژی اتحادیه اروپا، در حال حاضر یک شکاف عمیق در داخل این بلوک وجود

دارد که "اولین شکاف" در اوایل سال گذشته بوجود آمد.^{۱۰} قانونگذاران طرفدار آمریکا در اتحادیه اروپا، در حال حاضر بیشتر و بیشتر در مورد دخالت ایالات متحده در بحران انرژی اروپا، به ویژه حمله تروریستی آشکار به خط لوله نورد استریم در دریای بالتیک صحبت می‌کنند. به عنوان مثال، استفن کوتره،^{۱۱} عضو کمیته پارلمانی حفاظت از آب و هوا و انرژی و عضو فراکسیون «آلترناتیو برای آلمان» در مجلس این کشور، معتقد است که امتناع غرب از حمایت از قطعنامه روسیه و چین در شورای امنیت سازمان ملل متحد تحقیقات بین‌المللی در مورد خرابکاری در نورد استریم نشان دهنده تمایل آشکار برای پنهان نگه داشتن دخالت ایالات متحده در این خرابکاری از مردم است. با ممنوعیت واردات گاز ارزان از روسیه، تعداد شرکت‌های ورشکسته و فقر مردم در اروپا بیشتری شود. آلمان به طور پیوسته به دلیل اعتصاب بزرگ حمل و نقل عمومی و همچنین سایر صنایع با بحران روبرو می‌شود. چندین شرکت آلمانی صادرات محور که هنوز در نتیجه بحران ناشی از واشنگتن ورشکست نشده‌اند، مجبور به ترک آلمان شده‌اند و فعالیت‌های خود را به ایالات متحده یا کشورهای دیگر منتقل کرده‌اند که شرایط آرام‌تر، انرژی ارزان‌تر و مالیات‌ها پایین‌تر است. استانداردهای زندگی در آلمان در

6. <https://nyadagbladet.se/wp-content/uploads/09/2022/rand-corporation-ukraina-energikris.pdf>

7. <https://nyadagbladet.se/utrikes/shocking-document-how-the-us-planned-the-war-and-energy-crisis-in-europe/>

8. <https://thenewsdept.com/trending/242985.html>

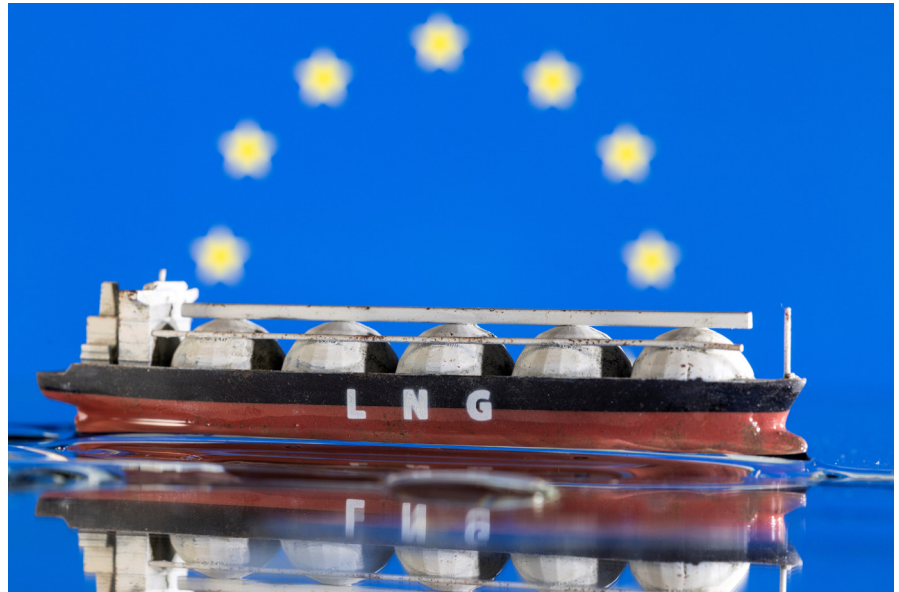
9. <https://journal-neo.org/31/03/2023/the-gas-crisis-has-already-begun-to-change-the-balance-of-power-in-europe/>

10. <https://elpais.com/economia/24-07-2022/europa-tiembra-ante-la-crisis-energetica-provocada-por-la-guerra-de-putin.html>

11. Steffen Kotre

تأثیرات روند کلی فوق بر منافع جمهوری اسلامی ایران

به نظر می‌رسد که روند کلی فوق و اجرایی شدن طرح‌های پیدا و پنهان آمریکا، در نهایت به ضرر اروپایی‌ها تمام می‌شود. این وضعیت حتی با وجود سیاستمداران طرفدار آمریکا نمی‌تواند به همین شکل ادامه پیدا کند و در صورت وقوع بحران انرژی در اروپا، حتی ممکن است که روند فوق جهت کاملاً معکوسی به خود بگیرد. بدین معنی که دولت‌های اروپایی به سمت بهبود روابط خود با روسیه، ایران، و سایر کشورهای صادرکننده حامل‌های انرژی حرکت کنند. امروز اروپا به سخنان آقای محسن خجسته مهر، رئیس شرکت ملی نفت ایران توجه دارد که گفته است ایران می‌تواند ظرفیت تولید نفت و گاز خود را تا ۵۰ درصد افزایش دهد و انتظار ۷۱ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت گاز را دارد. با توجه به علاقه اتحادیه اروپا به گاز، نمی‌توان رد کرد که در نتیجه، نه تنها چین، بلکه برخی از دولت‌های اروپایی نیز تلاش‌های بیشتری را برای ایجاد روابط با ایران و کاهش برخی تحریم‌ها علیه ایران انجام دهند و برای به پایان رساندن هژمونی آمریکا و ظهور یک جهان چند قطبی جدید گام بردارند.^{۱۳}

طول سال گذشته به دلیل این سیاست تهاجمی ایالات متحده کاهش یافته است و در نتیجه، مطالبات اجتماعی طبقه کارگر برای دستمزدهای بهتر تشدید شده و تظاهرات شدید ضد دولتی در حال شکل‌گیری است.^{۱۲} در شرایطی که با بحران انرژی، رقابت بین دولت‌های اروپایی برای دستیابی به تامین‌کنندگان گاز تشدید شده است، شرکت انرژی بریتانیا BP به همراه ADNOC امارات به دولت‌ها و شرکت‌های اروپایی پیشنهاد می‌کنند که حق بیمه سنگینی برای سهام شرکت NewMed در بزرگترین میدان گاز رژیم صهیونیستی (لویاتان) در دریای مدیترانه بپردازند. علاوه بر این، زمانی که شرکت نفتی آمریکایی "شورون" سهمی از لویاتان را خریداری کرد، این اقدامات شدید بیشتری به خود گرفت.

12. <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/konjunktur/tarifforderungen-verhandlungen101-.html>

13. <https://journal-neo.org/31/03/2023/the-gas-crisis-has-already-begun-to-change-the-balance-of-power-in-europe/>

سناریوهای آینده نفت و گاز

در این بخش سناریوهای جهانی برای نفت و گاز ترسیم شده اند. این سناریوها بیشتر حوادث ممکن در آینده را مورد کندوکاو قرار داده اند. تحولات جاری در حوزه انرژی (به ویژه نفت و گاز) و تصویر پیامدهای آن ها در آینده برای هر کشوری از جمله کشورهای صادر کننده انرژی و فعالان اصلی این حوزه از اهمیت بسزایی برخوردار است.

مهمترین موضوعات و ابعاد این سناریوها عبارتند از:

« کمبود شدید نفت خام روسیه همراه با بن بست مذاکرات هسته‌ای ایران و کاهش عرضه از لیبی، عراق و نیجریه و نیز نبود حائل‌ها در سیستم نفتی مانند ظرفیت مازاد و پتانسیل افزایش سریع ظرفیت جدید، احتمالاً منجر به افزایش بیشتر قیمت نفت خواهد شد.

« همراهی سیاسی روسیه با عربستان سعودی و سراسر شورای همکاری خلیج فارس ممکن است مقاومت در برابر افزایش حجم رادیکال تولید نفت را افزایش دهد.

« در صورت از دست دادن بیشتر عرضه به دلیل شورش، بی ثباتی سیاسی، حملات فیزیکی یا سایبری به تأسیسات تولید، یا نقص فنی در چنین تأسیساتی قیمت ها می‌تواند به سطوح بسیار بالاتری برسد.

« راه اندازی مجدد خطوط آسیب دیده نورد استریم ۱ و ۲ در آینده ای نزدیک متصور نیست. لذا کاهش عرضه گاز در بازار وجود خواهد داشت.

« با افزایش تقاضای چین پس از پایان سیاست به صفر رساندن کووید، وضعیت تقاضا برای LNG و حتی سایر حامل های انرژی با تنش های بیشتری روبرو خواهد شد.

« با توجه به عدم قطعیت حاکم بر اقتصاد جهانی که به نظر می رسد تنها در حال تشدید شدن است، ممکن است که تصمیمات تخصیص سرمایه LNG با احتیاط گرفته شوند، که در نهایت منجر به اختلال قابل توجهی در تولید و صادرات LNG شود.

« حتی با فرض وجود ظرفیت اضافه تولید LNG در ایالات متحده یا قطر، کمبود کشتی های برودتی اضافی ممکن است دسترسی به بازارها را

دشووارتر کند. رسیدن محموله ها به اروپا متکی به تانکرهای برودتی است که عمدتاً در چین و کره جنوبی تولید می شوند.

« ممکن است که تغییرات آب و هوایی و بروز حوادثی مانند طوفان های سهمگین، سونامی ها و غیره در زنجیره تامین انرژی اختلال ایجاد کنند.

« افزایش قیمت گاز در بازارهای داخلی کشورهای تولید کننده (مانند آمریکا) ممکن است که نارضایتی های اجتماعی و سیاسی ایجاد کند که تاثیر مستقیمی بر صادرات این محصولات خواهد داشت.

تحول بازارهای جهانی نفت در کوتاه مدت تا میان مدت (افق ۲۰۲۳-۲۰۲۵) توسط سناریوهای متضاد صعودی و نزولی بیان می شوند.^{۱۴} محتمل ترین مسیر در این افق زمانی، این است که بازارهای نفتی فشرده،

14. <https://www.oxfordenergy.org/publications/oil-market-volatility-assessing-the-bullish-and-bearish-narratives/>

نسبت به افزایش حجم عرضه بیشتر شود. ممنوعیت نسبی اتحادیه اروپا بر نفت روسیه، در ترکیب با اعمال سقف قیمتی ۶۰ دلاری در هر بشکه برای صادرات نفت روسیه به کشورهای ثالث که از ۵ دسامبر لازم الاجرا شد، پتانسیل تشدید تنگنای بازار نفت را دارد. تجزیه و تحلیل تجربی نشان می‌دهد که اتحادیه اروپا ۸/۰ میلیون بشکه در روز از طریق خط لوله و ۱/۹ میلیون بشکه در روز از طریق محموله های دریایی، علاوه بر ۱/۴ میلیون بشکه در روز محصولات پالایش شده یا در مجموع حدود ۴/۱ میلیون بشکه در روز محصولات نفتی در ماه مارس ۲۰۲۳ وارد کرده است.^{۱۵}

بر اساس ممنوعیت واردات نفت خام از طریق دریا و ممنوعیت محصولات پالایش شده که از ۵ فوریه ۲۰۲۳ به اجرا درآمد، حدود ۳/۵ میلیون بشکه در روز باید با عرضه از منابع دیگر جایگزین شود. این امر مستلزم آزادسازی ذخایر راهبردی نفت (SPR) است که یک مهلت کوتاه مدت را فراهم می‌کند. اجرای کامل این ممنوعیت (با فرض عدم تمایل روسیه به رعایت سقف قیمت) منجر به شکاف عرضه طولانی مدت ۱ میلیون بشکه در روز از ظرفیت از دست رفته روسیه می‌شود که اوپک پلاس برای پوشش آن تلاش خواهد کرد و در نتیجه قیمت ها در حدود ۱۲۰ دلار برای هر بشکه تثبیت می‌شود. با این حال، در صورت از دست دادن بیشتر عرضه به دلیل شورش، بی ثباتی سیاسی، حملات فیزیکی یا سایبری به تأسیسات تولید، یا نقص

نیجریه و عراق در حال حاضر برای رسیدن به حجم کنونی تولید با مشکل مواجه هستند، چنین بحثی حتی مهم‌تر می‌شود. افزایش ظاهری و به دنبال آن برداشت سریع ۱۰۰۰۰۰ بشکه در روز از ظرفیت اضافی اعلام شده (با توجه به شکاف های سهمیه ای که در حال حاضر وجود دارد، این افزایش در عمل فقط به ۵۰۰۰۰ بشکه در روز می‌رسد) علاوه بر این که آشکارا قصد نارضایتی غرب را دارد، نشان می‌دهد که عربستان سعودی از این خطرات آگاه است و همراه با روسیه و سایر اعضای اوپک پلاس در بالا نگه داشتن قیمت نفت پافشاری خواهند کرد. تصمیم برای کاهش تولید ۲ میلیون بشکه در روز در اکتبر ۲۰۲۲ چنین حدس و گمان هایی را تایید می‌کند. همراهی سیاسی روسیه با عربستان سعودی و سراسر شورای همکاری خلیج فارس ممکن است مقاومت در برابر افزایش حجم رادیکال تولید نفت را افزایش دهد. علاوه بر این، عدم اطمینان زیادی در مورد چشم انداز اقتصادی آینده و در نتیجه تقاضا برای نفت وجود دارد. فشارهای رکودی در حال کاهش است، اما همچنان به عنوان یک نگرانی باقی است، و به کشورهای تولیدکننده این موضوع را گوش‌نیزد می‌کند که سرمایه‌گذاری در افزایش عرضه در حال حاضر می‌تواند با انقباض شدید تقاضا روبرو شود. چنین سناریویی قبلاً در اواخر دهه ۱۹۹۰، زمانی که پدیده "شیخ جاکارتا" باعث شد، کشورهای تولید کننده سال ها دچار مازاد تولید تورمی شده اند که هنوز در حافظه جمعی آنها زنده است.^{۱۶} این مساله باعث می‌شود که تردید

آشفتنگی‌های اقتصادی و سیاسی موجود را تشدید کند. فرضیه‌هایی درباره کمبود شدید نفت خام روسیه همراه با بن‌بست مذاکرات هسته‌ای ایران و کاهش عرضه از لیبی، عراق و نیجریه و نیز نبود حائل‌ها در سیستم نفتی مانند ظرفیت مازاد و پتانسیل افزایش سریع ظرفیت جدید، احتمالاً منجر به افزایش بیشتر قیمت نفت خواهد شد. اگر تغییر جهانی دگرگونی از گاز به نفت و تقاضای چین افزایش یابد، تورم قیمت نفت ممکن است بدتر شود. در مقابل، اگر چه وجود چشم انداز یک رکود جهانی، در حال حاضر رو به زوال است، محدودیت های مداوم در تولید برق چین و بهبود بهره‌وری که منجر به کاهش تقاضا می‌شود، ممکن است افزایش قیمت ها را مهار کند.^{۱۷} در حال حاضر، شرکت آرامکو عربستان تنها شرکتی است که ظرفیت مازاد کافی دارد. امارات متحده عربی و احتمالاً عراق می‌توانند بافرهای اضافی را ارائه دهند. عربستان سعودی توانایی نامحدودی برای افزودن نفت اضافی به بازار ندارد و وارد کردن حجم بالای نفت به بازار لزوماً سودمند نخواهد بود، زیرا چنین حجمی به معامله‌گران نفت نشان می‌دهد که کمبود نفت در آینده محتمل است، و خبر از یک ماریپیچ تورمی بر اساس انتظار کمیابی فردا را می‌دهد.^{۱۸} این جنبه‌ای است که امروزه به اندازه کافی در محافل تصمیم‌گیری مورد بحث قرار نمی‌گیرد و در شرایط کنونی یک عامل حیاتی است. با توجه به اینکه اعضای اوپک پلاس مانند لیبی،

15. <https://www.ft.com/content/043e6c0-32da45-4ba8-c5c89-f53198d7f1>

16. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/CP_177.pdf

17. <https://eneken.ieej.or.jp/data/8075.pdf>

18. <https://www.oxfordenergy.org/publications/implication-of-the-proposed-eu-ban-of-russian-oil-for-global-oil-markets/>

فنی در چنین تأسیساتی (همه وقایعی که بر استخراج و تجارت نفت در چند سال گذشته تأثیر گذاشته است) قیمت ها می تواند به سطوح بسیار بالاتری برسد. علاوه بر این، تحریم های اعمال شده پس از الحاق شبه جزیره کریمه به روسیه، صنعت نفت روسیه را فلج کرده است و روسیه به فناوری های حساس و ضروری حفاری با مشکل دست پیدا می کند. گسترش رژیم تحریم ها باعث شده است که شرکت های بزرگ نفتی از بازار روسیه خارج شوند و این مساله ممکن است منادی کاهش شدید و طولانی مدت تولید باشد که بازارهای جهانی را تا اندازه ای تحت فشار قرار دهد که بر چشم انداز اقتصاد جهانی تأثیر بگذارد. فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی باعث شد که تولید نفت روسیه تقریباً به نصف کاهش یابد و از ۱۰ میلیون بشکه در روز به کمتر از ۶ میلیون بشکه در روز رسید. این کشور توانست تولید از دست رفته خود را بیش از ۲۰ سال پس از آن، دوباره بدست آورد.^{۱۹} بنابراین، اگر قرار باشد تولید نفت در روسیه کاهش یابد، این به طور دائم به ظرفیت تولید این کشور آسیب می زند و کمبود بازار جهانی را تشدید می کند.

بازار گاز طبیعی:

سناریوهای آینده LNG

وضعیت بازار گاز اساساً متفاوت نخواهد بود. کاهش حجم گاز صادراتی از روسیه قطعی است، نه تنها به دلیل اقدامات روسیه و تحریم های وضع شده، بلکه به دلیل دسترسی محدود به فناوری و سرمایه، که این صنعت را تحت تأثیر قرار می دهد و بازارهای

جهانی گاز را بیشتر آشفته می کند. در اروپا، واردات LNG افزایش می یابد و به نظر می رسد افزایش متوسط جدید از طریق آذربایجان و نروژ با کاهش شدید جریان روسیه کاملاً جبران شده است.^{۲۰} رونق فعلی تقاضای اتحادیه اروپا برای LNG، قیمت ها را به سطوحی معادل ۴۰۰ دلار برای هر بشکه نفت در ماه اوت ۲۰۲۲ رسانده است و تمام محموله های LNG غیر قراردادی (حدود ۱۵ درصد از بازار LNG) را به خود جذب کرده است.^{۲۱}

پس از وقوع حوادث در هر دو خط لوله نورد استریم ۱ و ۲ در سپتامبر ۲۰۲۲، که ثابت شد به دلیل خرابکاری عمدی ایجاد شده است، به نظر می رسد علیرغم اعلام اخیر گازپروم و تعیین آوریل ۲۰۲۳ به عنوان تاریخ راه اندازی مجدد عرضه NS۱، هیچ جریان گازی در این مسیر در آینده نزدیک قابل انتظار نیست. آب و هوای معتدل در فصل زمستان ۲۳/۲۰۲۲ نگرانی های کمبود گاز را کاهش داد، اما سطح موجودی و ذخیره اروپا ممکن است تا تابستان ۲۰۲۳ کاهش یابد و بدون جریان گاز روسیه، فصل زمستان ۲۴/۲۰۲۳ با ۳۰ درصد کمبود گاز مواجه شود. در این حالت، صنعت اروپا احتمالاً در آن دوره ممکن است تعطیل شود. در آغاز سپتامبر ۲۰۲۲، ۵۰ درصد از ظرفیت تولید آلومینیوم و روی کلیدی در سراسر اتحادیه اروپا به دلیل هزینه های گزاف، غیرفعال شد. در همین حال، قیمت قراردادهای اروپایی، از فوریه ۲۰۲۲ به دلیل توقف عرضه گاز از طریق نورد استریم ۱ و کمبود نقدینگی در بازارهای جهانی، سه برابر شده

است. جایگزینی ظرفیت نورد استریم ۱، بر اساس این مقادیر، ۵۰ میلیارد یورو اضافی یا ده برابر میانگین تاریخی هزینه خواهد داشت. در همین حال، سود خالص گازپروم برای نیمه اول سال ۲۰۲۲ در مقایسه با ۲۹ میلیارد دلار برای کل سال ۲۰۲۱، ۴۱/۷۵ میلیارد یورو (۲/۵ تریلیون روبل) ثبت شده است. حجم گازهای غیرصادراتی در معرض افزایش قیمت شدیدی قرار گرفته است که برآورد می شود روزانه ۸/۵ میلیون پوند انگلیس گاز داشته باشند.^{۲۲} در صورت افزایش تقاضای چین پس از پایان سیاست به صفر رساندن کووید، وضعیت بدتر خواهد شد. پس از هفته ها اعتراض سراسری، در ابتدای دسامبر ۲۰۲۲ برخی از محدودیت ها در مراکز کلیدی اقتصادی شهری به همراه بازگشایی کامل اقتصادی از ۸ ژانویه ۲۰۲۳ برداشته شد. این امر بر دسترس بودن تانکرها برای بازار اروپا تأثیر خواهد گذاشت: واردات LNG چین در ۸ ماهه اول سال ۲۰۲۲ کاهش بی سابقه ۲۱/۳ درصدی را در مقایسه با مدت مشابه سال قبل به ثبت رساند که در مجموع به ۴۰/۶۴ میلیون تن (میلی متر تن) در مقایسه با ۷۹ میلیون تن در ۲۰۲۱ رسید. واردات گاز از خط لوله ۱۱ درصد افزایش یافت و تقریباً به ۳۰/۴۰ میلیون تن رسید. اتحادیه اروپا تا سپتامبر ۲۰۲۲ ۹۸ میلیارد متر مکعب LNG یا ۳۹ میلیارد متر مکعب بیشتر از سال ۲۰۲۱ وارد کرده است.^{۲۳} برای سال ۲۰۲۲، شرکت اطلاعات بازار Kpler تخمین می زند که اتحادیه اروپا ۹۴/۷۳ میلیون تن واردات داشته است که معادل ۳۷/۴۶ میلیون تن

19. <https://www.ft.com/content/1b82-570176ac45-fd-b9dc96-a05bacd8ae>

20. <https://a9w7k6q9.stackpathcdn.com/wpcms/wp-content/uploads/08/2022/Gas-Quarterly-Review-Issue18-.pdf>

21. <https://www.thenationalnews.com/business/comment/01/08/2022/good-times-for-ling-will-not-last-forever/>

22. <https://www.ft.com/content/6e86c7f4-a433-01b84-d-9a6115adca0c1>

23. https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/liquefied-natural-gas_en

متحدہ نیز ممکن است آمریکایی‌ها را کمتر به صادرات گاز به اروپا ترغیب کند. در سپتامبر ۲۰۲۲، به نظر می‌رسید که واشنگتن در حال آماده شدن برای اعلام کنترل صادرات بنزین و محصولات پالایش شده به خارج از کشور است. در مقابل، فعال‌سازی مجدد یا گسترش ظرفیت زغال‌سنگ در کشورهای نوظهور و توسعه یافته ممکن است منجر به کاهش تقاضا برای LNG شود، بنابراین بسیاری از این سرمایه‌گذاری‌ها به دارایی‌های سرگردان تبدیل می‌شوند. با راه‌اندازی خط لوله گاز روسی "قدرت روسیه ۲" که هدف آن در ابتدا افزایش حجم صادراتی به اتحادیه اروپا بود، ولی امروزه به بازار چین صادر می‌کند، تقاضا در چین که تا کنون بزرگترین واردکننده LNG در جهان بوده است، احتمالاً در اواخر دهه نیز کاهش خواهد یافت. گسترش پروژه انرژی پاک در سطح جهانی، از جمله توسعه هیدروژن سبز برای صنایع انرژی بر، احتمالاً بخشی از تقاضا برای LNG را کاهش می‌دهد یا منجر به کاهش شدید قیمت می‌شود. بنابراین یک خطر جدی که به نظر نمی‌رسد در تقاضاهای رسمی برای افزایش ظرفیت لحاظ شود، این است که برخی از پروژه‌ها قبل از اینکه بتوانند بازده سرمایه‌گذاری خود را داشته باشند، در معرض خطر تبدیل شدن به دارایی‌های سرگردان هستند. این چشم‌اندازی کمتر از بحران گازی نیست که اروپا در حال حاضر با آن دست‌وپنجه نرم می‌کند و اگر با آن مقابله نشود، در دهه آینده به عنوان یک چالش ژئوپلیتیک حیاتی ظاهر خواهد شد.^{۲۷}

تنها در حال تشدید شدن است، نشان می‌دهد که تصمیمات تخصیص سرمایه LNG ممکن است با احتیاط گرفته شوند، به این معنی که برخی از پروژه‌های تصویب شده ممکن است لغو شوند یا توسعه جدید به تعویق بیفتد. علاوه بر این، مدل‌های هواشناسی طوفان اخیر نشان می‌دهد که طوفان‌ها ممکن است در ایالات متحدہ شدید باشند که این ممکن است منجر به اختلال قابل توجهی در تولید و صادرات LNG شود و پیش از آن، محدودیت‌هایی در صادرات برای پر کردن ذخایر داخلی ایجاد شود.^{۲۶} لجستیک نیز یک عامل کلیدی است. رسیدن محموله‌ها به اروپا متکی به تانکرهای برودتی است که عمدتاً در چین و کره جنوبی تولید می‌شوند، بنابراین حتی اگر ظرفیت اضافه تولید در طرف ایالات متحدہ یا قطر تأمین شود، کمبود کشتی‌های اضافی ممکن است دسترسی به بازارها را دشوارتر کند. عدم تعادل زنجیره تأمین مستمر ممکن است کمبود شدید ظرفیت حمل و نقل و تانکرها را در سطح جهانی برای کالاهای مختلف باعث شود. علاوه بر این، اعطای مجوزهای تولید و استخراج گاز در ایالات متحدہ منوط به ابهامات چرخه سیاسی است و می‌تواند به این بستگی داشته باشد که کدام حزب سیاسی در کاخ سفید مسئول است، به این معنی که تغییر در دولت، یا فشار افکار عمومی علیه گسترش سوخت‌های فسیلی، می‌تواند منجر به تعلیق یا لغو بسیاری از این مجوزهای تولید شود. افزایش قیمت داخلی گاز در ایالات

افزایش نسبت به سال ۲۰۲۱ است. تأمین‌کننده اصلی ایالات متحدہ بود که نزدیک به ۳۹ میلیون تن گاز به اروپا صادر کرده است و پس از آن روسیه (۱۵/۱۲ میلیون تن)، قطر (۱۳/۴۵ میلیون تن)، آفریقا (الجزایر، آنگولا، مصر، نیجریه و موزامبیک - ۱۹/۷۲ میلیون تن)، نروژ (۲/۲۹ تن)، آمریکای لاتین (۲/۷۸ تن) و چین، اندونزی، عمان، کره جنوبی و امارات در مجموع (۱ میلیون تن) در رده‌های بعدی قرار گرفتند.^{۲۴} با این حال، اظهارات سیاسی و جریان سرمایه در اروپا به این ایده، هرچند نادرست بستگی دارد، که هر حجم LNG در صورت درخواست برای اروپا در دسترس است. واقعیت تا حدودی متفاوت است. انتظار می‌رود تقاضای جهانی LNG در سال ۲۰۲۳ از ۴۴۰ میلیون تن فراتر رود و برآورد عرضه آن به ۴۱۰ میلیون تن برسد.^{۲۵} تا سال ۲۰۳۰، تقاضا ممکن است به ۱۵۰ میلیون تن LNG اضافی در سال افزایش یابد. این پیش‌بینی‌ها باید در مقابل افزایش ظرفیت صادرات LNG قرار گیرند، که در کوتاه‌مدت به‌عنوان نتیجه‌ای فوری از شکاف‌های سرمایه‌گذاری که در اواسط دهه ۲۰۱۰ رخ داد، کاهش می‌یابد. توسعه ظرفیت عمدتاً در ایالات متحدہ، همچنین در قطر، امارات و تانزانیا، حدود ۱۸۰ میلیون تن در سال است، اما برای تکمیل این پروژه‌ها نیاز به سرمایه‌گذاری قابل توجهی است و از ۳ تا ۱۰ سال زمان نیاز است تا عملیاتی شوند، به این معنی که آنها نمی‌توانند مهلت فوری برای اتحادیه اروپا فراهم کنند. عدم قطعیت حاکم بر اقتصاد جهانی که به نظر می‌رسد

24. <https://www.kpler.com/blog/eu-lng-imports-reach-all-time-highs-in-december-and2022->

25. <https://www.thenationalnews.com/business/comment/01/08/2022/good-times-for-lng-will-not-last-forever/>

26. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/CP_177.pdf

27. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/CP_177.pdf

نفت روسیه از طریق هند به صورت ورود از درب پشتی به اروپا وارد می شود

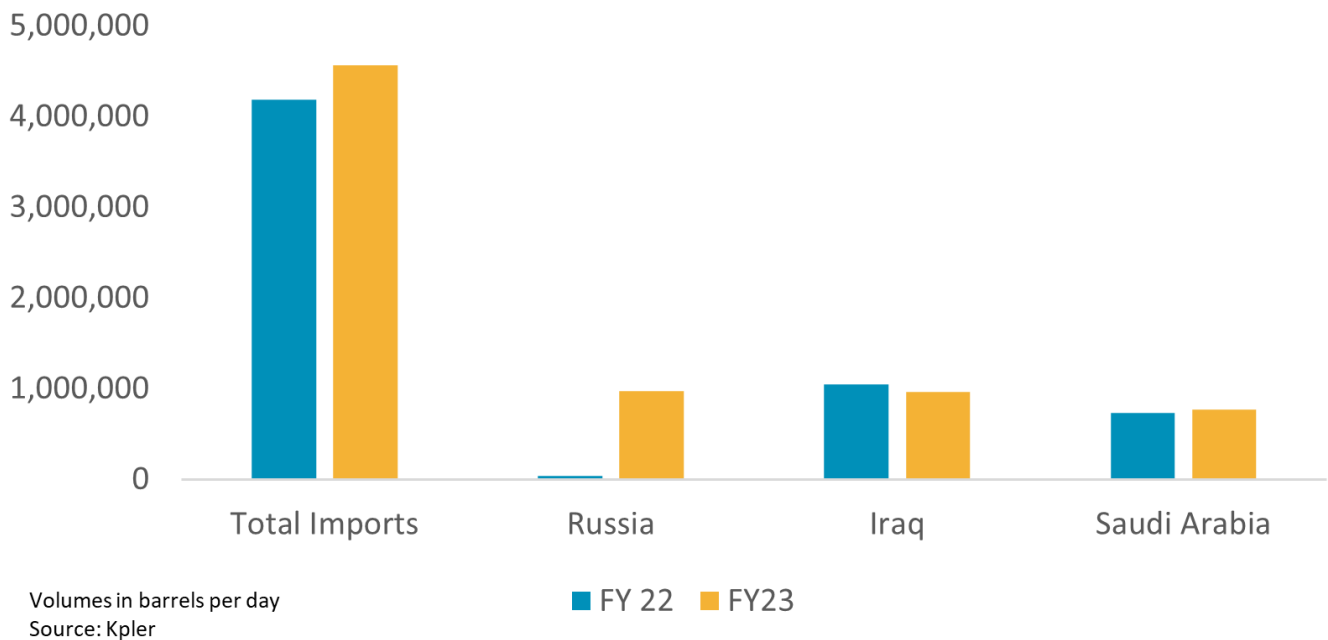
داده های اولیه ردیابی کشتی از Kpler و Vortexa نشان می دهد که واردات بی سابقه نفت خام از روسیه در سال مالی ۲۰۲۲-۲۰۲۳ به پالایشگاه های هند افزایش یافته است و هندوستان صادرات بنزین و سوخت جت به اروپا را افزایش داده است. چرا که اروپا واردات نفت و فرآورده های نفتی از روسیه را تحریم کرده است.^{۲۸}

دسترسی به نفت خام ارزان روسیه باعث افزایش تولید و سود در پالایشگاه های هند شده و آنها را قادر می سازد تا محصولات پالایش شده را به صورت رقابتی به اروپا صادر کنند و سهم بیشتری از بازار را به خود اختصاص دهند.

اروپا معمولاً قبل از حمله روسیه به اوکراین به طور متوسط روزانه ۱۵۴۰۰۰ بشکه بنزین و سوخت جت از هند وارد می کرد.

28. <https://www.reuters.com/business/energy/fuels-russian-oil-gets-backdoor-entry-into-europe-via-india05-04-2023/>

Indian crude oil imports

به هند را افزایش داده و تنوع بخشند.^{۳۲} داده‌های Kpler و Vortexa نشان می‌دهند که از آنجایی که ممنوعیت اروپا محصولات روسی را از بازار اروپا دور نگه داشته است، صادرات بنزین هند به این قاره در سال مالی گذشته ۱۲ تا ۱۶ درصد افزایش یافته و به ۱۵۰۰۰۰ تا ۱۶۷۰۰۰ بشکه در روز رسیده است. این میزان صادرات حدود ۳۰ درصد از کل صادرات بنزین هند را تشکیل می‌دهد که در مقایسه با ۲۱ تا ۲۴ درصد در سال گذشته افزایش یافته است. داده‌های Kpler همچنین نشان می‌دهد که خریداران اصلی اروپایی بنزین هند، فرانسه، ترکیه، بلژیک و هلند هستند. این داده‌ها نشان

۲۳/۲۰۲۲ وارد کردند که بیش از یک پنجم کل واردات را با ۴/۶-۴/۵ میلیون بشکه در روز تشکیل می‌داد. داده‌ها نشان می‌دهد که واردات از عراق از حدود یک میلیون بشکه در روز در سال ۲۲/۲۰۲۱ به ۹۶۱۰۰۰-۹۳۶۰۰۰ بشکه در روز کاهش یافته است. در حالی که نفت Urals روسیه، عمده خریدهای هند را تشکیل می‌دهد، اما پالایشگاه‌های هند، نفت‌های سبک تری را از نفت خاور دور روسیه و قطب شمال مانند Sokol، Arco، Novy Port و مخلوط ESPO وارد می‌کنند.^{۳۱} روسنت، بزرگترین تولیدکننده نفت روسیه و شرکت هندی ایندیان اویل، قراردادی را امضا کردند تا به میزان قابل توجهی نفت تحویلی

داده‌های Kpler نشان می‌دهد که پس از ممنوعیت اتحادیه اروپا واردات محصولات نفتی روسیه از ۵ فوریه، این میزان به ۲۰۰،۰۰۰ بشکه در روز افزایش یافته است. داده‌ها نشان داد واردات نفت خام روسیه از جانب هند در ماه مارس ۲۰۲۳ برای هفتمین ماه متوالی افزایش یافته است.^{۳۰} تا روسیه سال مالی را به عنوان بزرگترین تامین‌کننده نفت هند به پایان برساند و برای اولین بار جای عراق را بگیرد.^{۳۰} داده‌های Kpler و Vortexa نشان داد که پالایشگاه‌های هندی که قبلاً به دلیل هزینه‌های حمل و نقل بالا به ندرت نفت روسیه را خریداری می‌کردند، ۹۷۰۰۰۰ تا ۹۸۱۰۰۰ بشکه در روز از آن را در سال

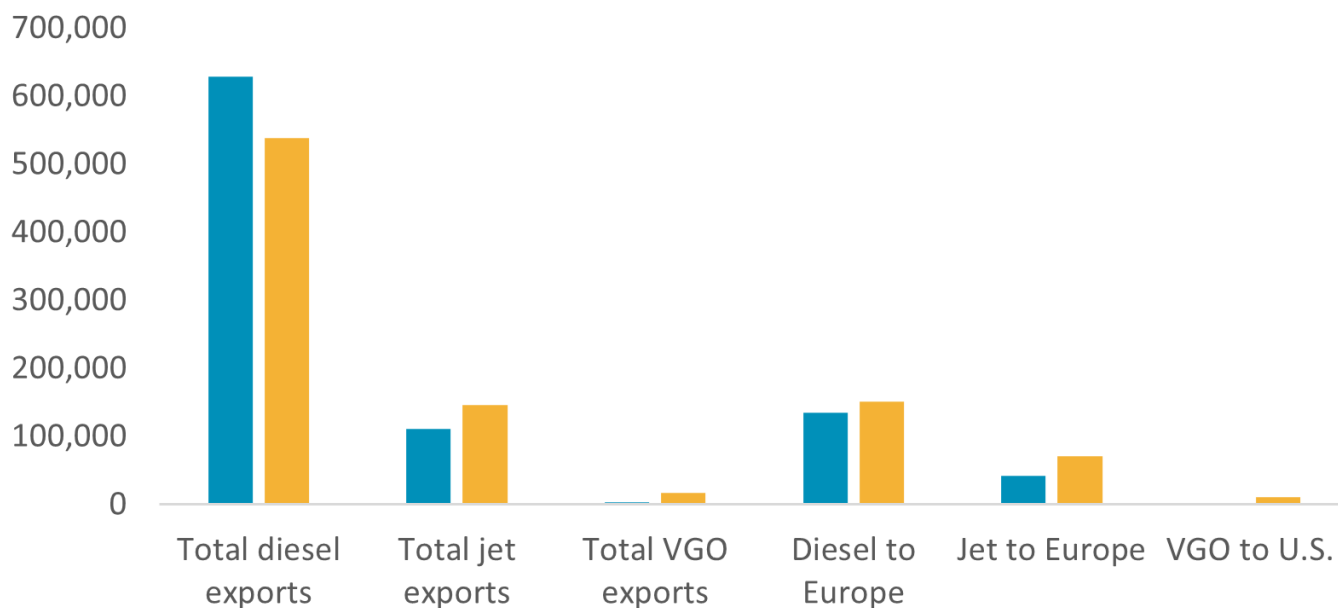
29. <https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/ukraine-war-indias-oil-deals-with-russia-dent-decades-old-dollar-dominance/articleshow/98493119.cms?from=mdr>

30. <https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/explainer-russia-emerges-to-be-indias-top-oil-supplier-in-november/articleshow/96232074.cms>

31. <https://www.brecorder.com/news/40236235/fuels-from-russian-oil-get-backdoor-entry-into-europe-via-india>

32. <https://www.indiatoday.in/business/story/russian-oil-gets-backdoor-entry-europe-via-india-boosting-exports-ukraine-war06-04-2023-2356307->

Indian oil products exports

Volumes in barrels per day
Source: Kpler

■ FY 22 ■ FY 23

مساله در این است که حتی با وجود تحریم انرژی روسیه از جانب اتحادیه اروپا، محصولات انرژی روسیه به اشکال مختلف دیگر و از مسیرهای مختلف به بازار راه پیدا می‌کند. در نتیجه قیمت نفت و سایر محصولات در بازار چندان تغییر نمی‌کند. دومین چالش را می‌توان چنین تفسیر کرد که با فعال شدن کشورهای مانند هند در بازار انرژی، از اهمیت راهبردی نفت ایران کاسته می‌شود و حتی نبود و یا حذف نفت ایران از بازارهای جهانی قابل‌تصورتر شود.

هند تنها حدود ۵۰۰ بشکه در روز VGO به ایالات متحده صادر کرد. با این حال، مجموع صادرات سالانه سوخت تصفیه شده هند در سال ۲۳/۲۰۲۲ کمتر از یک سال قبل بود زیرا برخی از پالایشگاه‌ها واحدهای خود را برای تعمیر و نگهداری در نیمه آخر سال ۲۰۲۲ تعطیل کردند.^{۳۳}

جمع‌بندی

فعال شدن کشورهای مانند هند به عنوان کشورهای واسطه و یا حتی جایگزین برای کشورهای اروپایی در خرید نفت روسیه، می‌تواند تبعات اقتصادی و حتی سیاسی زیادی برای جمهوری اسلامی ایران داشته باشد. اولین

می‌دهد که اروپا حدود ۵۰ درصد از صادرات سوخت جت هند یا حدود ۷۰۰۰۰ تا ۷۵۰۰۰ بشکه در روز در سال ۲۳/۲۰۲۲ را به خود اختصاص داده است که ۴۰۰۰۰ تا ۴۲۰۰۰ بشکه در روز در سال گذشته افزایش یافته است. هند علاوه بر افزایش صادرات به اروپا، صادرات نفت گاز خلاء (VGO) به ایالات متحده را نیز افزایش داده است. داده‌ها نشان می‌دهد که ایالات متحده حدود ۱۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰۰ بشکه در روز VGO در سال‌های ۲۳/۲۰۲۲ یا ۶۵ تا ۸۱ درصد از صادرات کلی خوراک پالایشی هند که می‌تواند برای تولید سوخت‌هایی مانند بنزین و گازوئیل بیشتر پردازش شود، مصرف کرده است. در سال ۲۲/۲۰۲۱،

33. <https://www.offshore-technology.com/news/russia-oil-coming-to-europe-via-india/>